

Куч-адолатда

Ал ила олам юзин обод қил

2021 йил
22 январь,
жума
№ 3 (828)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

http://www.sud.uz

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

МАСАЛА АВВАЛО МАҲАЛЛАДА ҲАЛ БЎЛСАГИНА ОДАМЛАР РОЗИ БЎЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев ҳудудлар ривожини, аҳоли ҳаёти билан яқиндан танишиш мақсадида 21 январь куни Бухоро вилоятига келди.

Давлат раҳбари вертолётда Олот туманига йўл олди. Бу — ҳудудлар иқтисодийтини ривожлантиришга қаратилган жорий йилги биринчи ташриф. Ва у мазкур чекка тумандан бошланаётгани бежиз эмас.

2020 йил 27 апрель куни Бухоро вилоятига жанубдан кучли шамол кириб келган эди. Уй-жойлар, инфратузилма ва экинларга катта зарар етказганди.

Давлатимиз раҳбари зудлик билан у ерга етиб бориб, табиий офат оқибатларини бартараф қилиш, турар жойлар ва ижтимоий объектларни таъмирлаш бўйича топшириқлар берган эди. Қисқа муддатда зарур ишлар бажарилиб, ҳаёт ўз маромига қайтди.

Бу галги сафар чоғида Президент вертолётда ушбу ишлар қамровини кўздан кечирди.

Хусусан, Олот, Қорақўл, Жондор, Ромитан, Пешку ва Шофиркон туманларида 45 мингта уй, 204 та кўп қаватли турар жой таъмирланган. Мингдан ортиқ ижтимоий соҳа ва тадбиркорлик объектлари, йўллар, электр, газ ва алоқа тармоқлари тикланган.

Давлатимиз раҳбарига ҳудудларда хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантиришга оид лойиҳалар тақдим қилинди.

Унга кўра қишлоқ жойларда, маҳаллаларда мобил хизмат кўрсатиш пунктларини конейнерларда ташкил қилиш мумкин. Конейнерлар ҳам маҳаллий ишлаб чиқарувчи томонидан тайёрланмоқда. Ундан мини тикувчилик чеҳи, гўзаллик салони, пойабзал таъмирлаш устанонаси, ширинлик дўкони каби кўплаб йўналишларда фойдаланса бўлади. Шундай платформалардан биттасида камида 4 та иш ўрни яратиш мумкин.

Президентимиз лойиҳа билан танишиб, мутасаддиларга уларнинг таннарини камида 30 фойизга камайтириш, коммуникация ва канализация тизимларига улаш масалаларини ҳал қилиш бўйича топшириқ берди.

Шунингдек, Олот ва унга қўшни туманларда амалга оширилиши режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовларда амалга оширилган режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Утган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

расида Олот, Қорақўл ва Жондордаги эҳтиёманд оилаларга қарийб 14 миллиард сўм моддий ёрдам кўрсатилган. Аҳоли фаровонлигини оширишга қаратилган ишлар изчил давом эттирилиши, бунинг учун қури тизимдаги раҳбарлар уйғониши, жон куйдириши кераклиги айтилди.

— Бугун бу ерга келишимдан мақсад — халқимизни кўпроқ эшитиш, эртанги марраларни белгилашда тўғри йўл тутиш. Туман ҳокимлари ва маҳалла раислари ўзларини қийнаётган муаммоларни очик-ойдин айтиб, уларнинг ечими бўйича тақлифларини билдирса, ниятимиз амалга ошади, — деди давлат раҳбари.

Ҳудудларни ривожлантириш дастури ҳамда камбағалликни қисқартириш режалари маҳаллабй тизим асосида ишлаб чиқилиши таъкидланди.

Мутасаддилар Олот туманида маҳаллабй ишлаш тизими тақдироти чоғида Бунёдор ва Шайхлар маҳаллалари уйма-уй юриб ўрганилган, шунда аҳоли вакиллари турли касб-хунарларни эгаллаш истаги борлигини билдирганини қайд этди. Фуқароларнинг истақларидан келиб чиқиб, бугунги кунда тумандаги касб-хунар мактаби ҳузурида саккиз йўналишда касбларга ўргатиш ўқув курслари ташкил этилди.

Президент мазкур тажриба асосида Республика ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ва унинг ҳудудий бошқармалари ҳамда мамлакатимиздаги 700 дан ортиқ касб-хунар мактабини Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигига бўйсундириш янги тизим жорий қилиш зарурлигини таъкидлади. Тегишли раҳбарларга жойларда аҳолининг талаб ва истақларидан келиб чиқиб, ўша ҳудуддаги тадбиркорларга керак бўлган касб-хунарларга ўқитишни ташкил этиш юзасидан топшириқлар берилди.

Маҳалла раисларига ўз ҳудудидаги ҳар бир фуқарони рози қилиш, иқтисодий сектор билан биргаликда хонадонма-хонадон юриб, иш ўринлари яратиш, ўша хонадонларда ободлик ва фаровонлигини таъминлаш бўйича вазифалар юклатилди.

— Маҳалла раиси қачон обрўли бўлади? Халқ дардини раҳбарларга лўнда қилиб қўйса. Ҳамма масала аввало маҳаллада ҳал бўлсагина одамлар рози бўлади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигига республика бўйича чекка ҳудудларда жойлашган 968 та маҳалладаги шароитларни яхшилаш бўйича топшириқлар берилди. Жумладан, Бухоро вилоятидаги 55 та оғир, олис ва чегара ҳудудлардаги маҳаллалар танлаб олиниб, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги билан ҳамкорликда ушбу маҳаллаларда ободонлаштириш ишлари ва маҳаллабй тизимни жорий этиш бўйича алоҳида вазифалар белгилаб берилди.

Бу йил ёшлар ва оилавий тадбиркорлик лойиҳалари учун Қорақўл туманига 36 миллиард сўм, Олот туманига 21 миллиард, Жондор туманига 49 миллиард сўм маблағ ажратилади.

2021-2022 йилларда Олотда 42 та, Қорақўлда 56 та, Жондорда 67 та лойиҳа амалга оширилиб, 3 мингта доимий иш ўрни яратиш режалаштирилган.

Олотда лойиҳа қиймати 20 миллион

доллар бўлган логистика маркази, Қорақўлда олтингургурти қайта ишлаш корхонаси, Жондорда керамик плиталар ишлаб чиқариш объекти ишга туширилади. Кичик саноат зоналари ташкил этилади.

Қишлоқ хўжалигида ҳам фойдаланилмаган имкониятлар бор. Жорий йилда 18 километр мелиорация тармоқлари қурилиб, Жанубий Олот хўжалиқлараро коллектори реконструкция қилинади. Натижада фойдаланишдан чиққан ерлар қайта ўзлаштирилиб, бозорбоп маҳсулотлар етиштирилади.

Президентимиз ижтимоий соҳаларни ривожлантириш масалаларига алоҳида тўхталиб, Хусусан, Олот туманида кинотеатр ва кутубхонани ўз ичига олган Маънавият ва маданият маркази қурилиши қайд этилди. Шунингдек, мактаб, болалар боғчаси, тиббиёт муассасалари, ижтимоий хизмат объектилари барпо этилади.

Бу йил Қорақўлдаги Халқаро математика мактаби реконструкция қилиниб, 200 ўринли ётоқхона қурилиши таъкидланди. Бу даргоҳнинг иқтидорли ёшлари IT соҳасига жалб қилинади.

Жаҳон банки иштирокидаги Олот ва Қорақўл туманлари ичимлик суви таъминотини яхшилаш бўйича 139 миллион долларлик лойиҳа якунланиб, 265 минг аҳоли ичимлик суви билан таъминланади. Бу икки туманда сўнгги 30 йилдан буён ичимлик суви таъминоти 17 фойз бўлган, жорий йилда бу кўрсаткич 90 фойзга етади.

Давлатимиз раҳбари учрашувда маҳаллий аҳолининг мурожаатларини инобатга олиб, Олот — Тошкент темир йўл қатновни қайта тикланишини маълум қилди.

Бугун бугун мамлакатда уйғониш даври. Лоқайдлик, ўзибўларчилик билан ўзгариш бўлиб қолмайди. Халққа шароит яратиш, ташаббускорларга қўмаклашиш, тинимсиз интилиш ва меҳнатга натижа келтиради. Учрашув мана шундай руҳда ўтди.

Бухоро туманидаги "Бухоро Варнет" корхонаси. Президент Шавкат Мирзиёев 2019 йилда бу ерга келганида иш энди бошланган эди. Хозирги кунда у замонавий агросаноат мажмуасига айланмоқда.

Аввал бу ерда фақат иссиқхона бўлган бўлса, эндиликда унинг ёнида ўқув маркази, лаборатория ҳамда иссиқхоналар учун конструкциялар ишлаб чиқарувчи корхона ташкил этилмоқда. Яъни, замонавий иссиқхоналар учун нимаики керак бўлса, шу ерда тайёрланади.

Давлатимиз раҳбари бу галги ташрифи чоғида мазкур мажмуанинг янги имкониятлари билан танишди.

— Иссиқхоналар билан шунча йилдан бери шуғулланяпмиз, лекин профессионаллар йўқ эди. Энди бу йўналиш янги сифат босқичига чиқяпти, — деди Президент.

Бухоро вилоятининг кўп ерлари шўрхок ва қумлоқ, сув эса танқис. Бундай жойларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш учун гидропоника усули жуда қулай. Шу боис 2018 йил 10 июлдаги Президент қарори билан "Бухоро-агро" эркин иқтисодий зонаси ташкил этилган эди. Бу зона учун Жондор, Когон, Пешку, Ромитан ва Бухоро туманларидан 3 минг гектар ер ажра-

тилди. Тўғридан-тўғри инвестициялар жалб этилиб, кластер тизимида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш, қайта ишлаш ва экспорт қилиш учун кенг шароит яратилди.

"Бухоро Варнет" корхонаси ҳам ана шу имкониятлар самараси. Лойиҳанинг умумий қиймати 120 миллион доллардан зиёд бўлиб, бу маблағнинг ҳаммасини тўғридан-тўғри хорижий сармоялар ташкил этади.

Бугунги кунга 10 миллион доллар ташки инвестиция ўзлаштирилиб, 13 гектар майдонда иссиқхона қуриб битказилди, 260 дан ортиқ иш ўрни яратилди. Яна 17 гектарда қурилиш ишлари давом этмоқда.

Утган йили қарийб 20 миллиард сўмлик маҳсулот етиштирилиб, 1 миллион долларлик экспорт қилинган. Жорий йилда 26 миллион долларлик тўғридан-тўғри хорижий инвестиция жалб қилиниши режалаштирилган.

Корхона учун қарийб 113 гектар ер ажратилган бўлиб, тўлиқ ишга тушганда йиллик қуввати 33,8 минг тонна бўлади, жами 2 мингга яқин иш ўрни яратилади.

Президент 2020 йил 12 декабрь куни Хоразм вилоятида бўлганида йирик иссиқхоналар ҳузурида ўқув маркази очиб, шу йўналишга қизиққан тадбиркорлар ва ёшларни тайёрлаш кераклигини таъкидлаган эди. Давлатимиз раҳбари "Бухоро Варнет" корхонасида ташкил этилган шундай марказни кўриб қўрди.

— Бу тизим нима учун муҳим? Биринчидан, ёшларимизга ривожланган мамлакатлар мутахассислари онлайн режимида дарс беради. Иккинчидан, иссиқхоналар учун зарур материаллар маҳаллийлаштирилади. Энг муҳими, бозор талабига мос маҳсулот ишлаб чиқарилади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Давлатимиз раҳбари "Бухоро Варнет" корхонасида хонадонлар учун ихчам иссиқхоналар қуриб беришни йўлга қўйиш лозимлигини таъкидлади.

Шу ерда 2021 йил учун Бухоро вилоятида аграр ва озиқ-овқат соҳаларини ривожлантириш бўйича тақдимот ўтказилди. Барча лойиҳалардан кўзланган ягона мақсад — аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромадини оширишда қишлоқ хўжалигини драйверга айлантириш.

Бухородаги "BCT Cluster" пахта-тўқимачилик кластери Ўзбекистондаги қалдирғоч кластер ҳисобланади. У Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан илгари сурилган кластер госянининг дастлабки амалий натижасидир.

Давлатимиз раҳбари кластерга қарашли "Bukhara Cotton Textile" тўқимачилик корхонасига борди.

"BCT Cluster" давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 19 майдаги "Бухоро вилоятида замонавий пахта-тўқимачилик кластерини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан ташкил этилган. У ўзида пахта етиштиришдан тортиб, уни чуқур қайта ишлашга бўлган барча технологик занжирларни тўлиқ бirlаштирган. Хусусан, Бухоро вилоятининг Ромитан туманидаги 8 000 гектар экин майдонида пахта етиштирилса, тола Бухоро шаҳрида бунёд этилган замонавий тўқимачилик мажмуасида чуқур қайта ишланади.

(Давоми 2-бетда) ►

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
Қ А Р О Р И

ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИДА ИЛМ-ФАННИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасида ўрмон хўжалиги тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини амалга ошириш, ўрмон хўжалигида илм-фан ва ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, илмий-тадқиқот ишларини рағбатлантириш ҳамда халқаро стандартлар даражасига мос илгор хорижий тажрибага эга бўлган кадрларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида:

1. Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳамда Молия вазирлигининг **2021 йил 1 февралдан:**

а) ўрмон хўжалиги соҳасида кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, хорижий стажировкаларни тизимли ташкил этиш, инновацион ишланмаларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш мақсадида Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси марказий аппарати тузилмасида **4** та штат бирлигидан иборат

Илмий ташкилотлар фаолияти ва инновацияларни жорий этишни мувофиқлаштириш бошқармасини;

пистачиликни ривожлантириш, пистанинг янги ва серхосил нав ҳамда шакллари таллаш, районлаштириш, пистачилик бўйича ўрмончилар, фермер ва деҳқон хўжалиқлари учун семинар, тренинг ва бошқа тадбирлар ташкил этиш мақсадида Жиззах давлат ўрмон хўжалиги Фаллаорол бўлимининг "Оқтош" участкасидаги оналик писта плантациялари негизида Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти ҳузурида давлат муассасаси шаклидаги **Пистачилик илмий-тажриба станциясини** ташкил этиш;

ўрмон тадбирларининг технологик хариталарини ишлаб чиқиш ва ўрмон амалиётига жорий этишни таъминлаш мақсадида Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти тузилмасида **Ўрмон иқтисодиёти бўлиминини;**

(Давоми 3-бетда) ►

Қонун ижодкорлиги

Янги қонун: ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилди

Сўнгги йилларда маҳаллий давлат органлари томонидан ер участкаларини давлат ҳамда жамоат эҳтиёжлари

учун олиб қўйиш тартибига риоя этилмаслиги оқибатида мулк дахлсизлигига путур етказиш ҳолатлари кузатилган.

Утган даврда биргина адлия идоралари 1 минг 244 ҳолатда кўчмас мулк объектлари баҳоланмаган ҳолда бузиб ташлангани аниқланган.

Шундан 430 та кўчмас мулк объекти тегишли компенсация берилмасдан бузилган

бўлса, 846 ҳолатда кўчмас мулк объектлари уларнинг мулкдорларини хабардор этмасдан бузиб ташланган. Шунингдек, 1 минг 388 ҳолатда мулкдорларни хабардор қилиш муддати-га риоя этилмаган.

(Давоми 2-бетда) ►

Қонун моҳияти

Янги фуқаролик кодекси: васият бўйича ворисликка оид янги нормалар

Президентимизнинг 2019 йил 5 апрелдаги Фармойиши билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш концепциясида ворислик

ҳуқуқи бўйича эр-хотиннинг биргаликдаги васиятномаси ва мерос шартномасига оид қондаларни киритиш зарурлиги кўрсатилган эди. Ҳўш, ушбу вазифа янги Фуқаролик кодексида ўз ифодасини қандай топди?

Бу саволга жавобан шуни айтиш керакки, янги Фуқаролик кодекси лойиҳасида, **биринчидан**, васият бўйича ворисликни қабул қилиш асослари аниқлаштирилди. Ворислик васият ва қонун бўйича ёҳуд ҳар иккала асосга кўра, амалга оширилиши белгиланди. Бундан Франция ҳуқуқий тартибига солиш тажрибасидан фойдаланилди.

Малумки, амалдаги фуқаролик қонунчилигига мувофиқ, ворислик васият ёки қонун бўйича амалга оширилади. Хар

иккала асосдан бирининг мажбуриятини ворисликни белгилаб беради.

Амалиётда васиятнома тузиш ҳамда уни амалга ошириш билан боғлиқ муносабатларда муаммоларнинг мавжудлиги васиятнома тузган ҳолатда ҳам қонун бўйича ворисликни белгилаш заруриятини юзага келтиради. Шу туфайли янги таҳрирдagi Фуқаролик кодексида ворислик ҳар иккала асосга мувофиқ амалга оширилиши белгиланди.

(Давоми 3-бетда) ►

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2020 йил 29 декабрда Олий Мажлисга тақдим этган Мурожаатномасида адолат давлатчилигининг мустақкам пойдевори эканлигини алоҳида таъкидлади. Зеро, адолат ва қонун устуворлигини таъминлашда суд ҳокимияти ҳал қилувчи ўрин эгаллайди.

Муносабат

Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ ислохотлари изчил давом этмоқда

Давлатимиз раҳбари Парламентга ҳар йилги Мурожаатномасида жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ соҳасини такомиллаштириш масалаларига алоҳида тўхталиб ўтиши бежиз эмас, албатта. Чунки жамият тараққиёти қонун устуворлиги ва суд ҳокимиятининг мустақиллиги билан чамбарчас боғлиқдир.

Шу нуктага назардан, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатли ҳимоя қилиш, қонун устуворлигини таъминлашга

қаратилган ислохотлар янги йилда ҳам изчил давом эттирилмоқда.

Сўнгги тўрт йил давомида суд-ҳуқуқ соҳасини ислохот этиш борасида 40 дан ортиқ қонун, фармон ва қарорлар қабул қилинган мамлакатимизда шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтиришга стратегик аҳамиятга эга вазифа сифатида қаралаётганининг яққол мисолидир.

(Давоми 3-бетда) ►

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг

Қ А Р О Р И

2021 йил 15 январь

№ 1

Тошкент шаҳри

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан процессуал қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан, шунингдек, судлар томонидан процессуал қонун нормалари тўғри ва бир хилда қўлланилишини таъминлаш мақсадида, "Судлар тўғрисида"ги Қонуннинг 17-моддасига асосан, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми

Қ А Р О Р Қ И Л А Д И:

1. Судларнинг эътибори шунга қаратилсинки, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига (бундан буён матнда ЖПК деб юритилади), Ўзбекистон Республикасининг Фуқ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бугунги кунда дунёнинг аксарият мамлакатларида худудларнинг архитектура қиёфасини ўзгартиришга қаратилган давлат дастурларини амалга оширишда давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларини қонунга зид равишда олиб қўйиш ҳолатларининг олдини олишга катта эътибор берилмоқда.

Масалан, Россия, Беларусь, Қозоғистон, Грузия каби бир қатор мамлакатлар қонунчилигида ер участкаларини олиб қўйиш ёки олиб қўйилган ер участкаларига нисбатан компенсация турларини келиш-

Қонун ижодкорлиги

Янги қонун: ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилди

маслик ёхуд уларни ўз вақтида бермаслик оқибатида мулкдорга зарар етказганлик учун мансабдор шахсларнинг қилмишини оғирлик даражасига қараб жавобгарликка тортишга оид қоидалар мавжуд.

Бу ҳақда фикр юритганда Президентимизнинг 2019 йил 3 августда **“Фуқаролар ва тadbиркорлик субъектларининг мулк ҳуқуқи кафолатланishi сўзсиз таъминлаш бўйича қўшимча чора-таdbирлар тўғрисида”**ги Фармойиши қабул қилинганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Ушбу ҳужжатда, жумладан, ер участкаларини ноқонуний олиб қўйилгани ва шу муносабат билан мулкдорларга зарар етказилгани учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтиришга қаратилган қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш назарда тутилган.

Шунга мувофиқ, парламент маъқуллаган **“Ер участкаларини ноқонуний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”**ги қонунни куни кеча давлатимиз раҳбари имзолади.

Айтиш керакки, ушбу янги қонун билан Жиноят, Жиноят-процессуал ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларга муҳим ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Хусусан, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 200²-модда билан тўлдирилиб, унда ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш учун маъмурий жавобгарлик белгиланди.

Ушбу модданинг иккинчи қисмига мувофиқ, юқорида қайд этилган ҳуқуқбузарлик олиб қўйилаётган ер участкасидаги бинолар, бошқа иморатлар, иншоотлар ёки дов-дархатлар ёхуд уларнинг қисмларини, мазкур мол-мулкнинг бозор қиймати, шунингдек, унинг мулкдорига бундай олиб қўйиш муносабати билан етказилган зарарнинг ўрни олдиндан ва тўлиқ қопламаган ҳолда бузиб ташлашга, уларга кўп бўлмаган миқдорда зарар етказилишига олиб келса, базавий ҳисоблаш миқдорининг 150 бараваридан 200 бараваригача миқдорда жарима солинади.

Бу эса, амалдаги маъмурий жазо миқдоридан бир неча бараварга оғирроқдир.

Жиноят кодекси ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш учун жиноий жавобгарликни назарда тутувчи тўртта қисмдан иборат янги 229²-модда билан тўлдирилди.

Эътибор беринг: эндиликда агар айбдор ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлиги учун маъмурий жазо қўлланилганидан сўнг ушбу ҳаракатни яна такрор содир этса, у мулкдорга зарар етказмаган тақдирда ҳам жиноий жавобгарликка тортилади.

Ушбу модданинг кейинги қисмларида эса, жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатлар кўрсатилган.

Масалан, иккинчи қисмга мувофиқ ер участкасининг ноқонуний олиб қўйилиши олиб қўйилаётган ер участкасидаги биноларни, бошқа иморатларни, иншоотларни ёки дов-дархатларни ёхуд уларнинг қисмларини, мазкур мол-мулкнинг бозор қиймати, шунингдек,

унинг мулкдорига бундай олиб қўйиш муносабати билан етказилган зарарнинг ўрни олдиндан ва тўлиқ қопланмаган ҳолда бузиб ташлашга сабаб бўлса, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин ёки анча миқдорда зарар етказган ҳолда содир этилган бўлса, қатор муқобил жазолар ёки хатто муайян ҳуқуқдан маҳрум этилган ҳолда уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Бундай қилмишни содир этганлик учун етказилган зарар анча миқдорда бўлиб, яъни БҲМнинг 100-300 бараваригача бўлган суммани ташкил

этса, у ҳолда айбдор маъмурий жазога тортилган ёки тортилмаганидан қатъи назар, жиноий жавобгарликка тортилади.

Мазкур модданинг учинчи қисмида шундай ҳаракатлар тўғрисида кўп миқдорда зарар етказилган бўлса, айбдор муайян ҳуқуқдан маҳрум этилиши билан боғлиқ жазолар назарда тутилган. Яъни бу ҳолда уч йилдан беш йилгача, тўртинчи қисмга кўра, кўпчилик учун хавфли бўлган усулда ёки жуда кўп миқдорда зарар етказган ҳолда содир этилган бўлса, муайян ҳуқуқдан маҳрум этилган ҳолда 5 йилдан 8 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси қўлланиши мумкин.

Жиноят-процессуал кодексига киритилган қўшимчага мувофиқ, ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш билан боғлиқ жиноят бўйича дастлабки тергов прокуратура органлари томонидан олиб борилади.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, юртимизда 2019 йилда **“Қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини хусусийлаштириш тўғрисида”**ги қонун қабул қилинган. Унда хусусийлаштирилган ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун национализация қилиш мумкин бўлган ҳолатлар чеклаб қўйилган.

Бундан ташқари 2020 йил декабрь ойида **“Мулкдорлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларининг кафолатлари янада кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”**ги қонун қабул қилинган. Унга кўра, ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш вақолати халқ депутатлари Кенгашларига берилди.

Бунда ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тўғрисида қарорлар қабул қилишга фақат олиб қўйилиши режалаштирилаётган ер участкаларида joyлашган кўчмас мулк мулкдорлари билан очиқ муҳокама ўтказилганидан, фойда ва харажатлар баҳоланганидан, шунингдек, тегишлича, жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш бўйича марказлаштирилган жамғарма билан мажбурий равишда келишилганидан кейин йўл қўйилади.

Ҳўлоса қилиб айтганда, ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйишнинг шартлари қонунчилигимизда аниқ белгиланган. Эндиги масала фақат интизомда, яъни ушбу шартларга оғишмай риоя этишдадир.

Шу сабабли янги қонун ер участкаларини қонунга зид равишда олиб қўйишда айбдор шахсларнинг жавобгарлик доирасини аниқ белгилаш, бундай қилмишлар учун жавобгарликнинг муқаррарлиги принципини амалда таъминлашга қаратилгани диққатга лойик.

Ушбу янги қонун ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик ҳамда бунинг оқибатида мулкдорга зарар етказганлик учун жавобгарликни кучайтириш орқали фуқаро ва тadbиркорлик субъектларининг мулк ҳуқуқи кафолатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Аваз ЎРИНБОЕВ,

Олий Махлус Қонунчилик палатаси депутати

МАСАЛА АВВАЛО МАҲАЛЛАДА ҲАЛ БЎЛСАГИНА ОДАМЛАР РОЗИ БЎЛАДИ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Ушбу йирик лойиҳани амалга ошириш учун жами 106,5 миллион АҚШ доллари миқдорига инвестициялар ўзлаштирилди. Занжирли ишлаб чиқаришнинг охириги ҳалқаси ҳисобланадиган “Bukhara Cotton Textile” корхонаси учун эса 65,2 миллион АҚШ долларлик маблағ йўналтирилди. Натижада Бухоро шаҳрининг ташландиқ бўлиб қолган собиқ тўқимачилик комбинати худудида замонавий ишлаб чиқариш объекти пайдо бўлди.

Мазкур йирик тўқимачилик мажмуаси таркибида бешта — йигирув, бўяш, тўқимачилик, “Деним” жинси матосига ишлов бериш, тайёр тикувчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш фабрикаларини бирлаштирган.

Айтиш жоизки, мажмуанинг умумий майдони 10 гектар. Бу ерда мавжуд бўлган битта эски бино тубдан қайта реконструкция қилиниб, қўшимча равишда яна 19 та янги бино ва иншоотлар барпо этилди. Кластернинг ишлаб чиқариш фабрикалари Германиянинг “Schlafhorst Zweigniederlassung der Saurer Germany GmbH&Co KG”, “Volkmann Saurer”, “Beninger AG”, “Xetma”, “Monforts”, “Mayer”, “Menzel”, “Osthoff”, АҚШнинг “MORRISON”, Бельгиянинг “PICANOL n.v.”, Франциянинг “AESA” каби дунё тўқимачилик саноатида етакчи бўлган компанияларида тайёрланган энг замонавий технологик линиялар, асбоб-ускуна ва дастгоҳлар билан жиҳозланди.

Мазкур тўқимачилик корхонасида 1500 нафар, кластер билан қўшиб ҳисоблаганда 6000 нафар ходим фаолият юритмоқда.

Президент корхонадаги ишлаб чиқариш жараёни билан танишиб, тайёр маҳсулот намуналарини кўздан кечирди.

— Жинси матолар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича энг илғор давлатлар билан рақобат қилиш мумкин. Чунки еримиз, сувимиз, пахтамиз ўзимизники. Ишлайман деган ёшларимиз кўп. Таннархни яна пасайтирса бўлади. Лекин сифати халқаро даражада бўлса, дунёда албатта ўз ўрнини топади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Кластер томонидан йилга ўртача 26 минг тонна пахта хом ашёси етиштирилади. Уни бирламчи қайта ишлаш орқали 9100 тонна тола олинади. Тола эса “Bukhara Cotton Textile” корхонасида чуқур қайта ишланиб, ундан дастлабки босқичда 8450 тонна калава ип йиғирилади. Кейинги босқичда эса 15 миллион погон метр деним жинси матолари тўкилади. Сўнгги босқичда қўшимча қийматга эга бўлган тайёр маҳсулотларга

айлантирилади. Яъни ташқи ва ички бозорда рақобатбардор бўлган жинси либослари тикилади.

Бунинг иқтисодий самарадорлиги шундаки, дунё бозоридида 1 килограмм тола қиймати хом ашё сифатида 1,5 доллар бўлса, тайёр кийим қилиб сотилганда камида 25 долларга айланади.

Корхона айна пайтда йилга ўртача 12,5 миллион донга “Деним классик” ва “Деним стрейч” шимлари ишлаб чиқариш қувватига эга. Тайёр маҳсулотларнинг 80 фоизи экспорт қилинади.

Сув ресурсларидан унумли фойдаланиш мақсадида 2020 йилда пахта майдонларининг салкам 1000 гектарига томчилатиб сугориш усули жорий қилинди. 2021 йилда яна 1000 гектар ерда бу усул тизимлари қўлланилади. Шу тариқа яқин истиқболда пахта етиштиришда тўлиқ томчилатиб сугориш усулидан фойдаланила бошланади.

Кластер томонидан Ўзбекистонда биринчи миллий жинси бренди — “В Jeans” яратилгани унинг навбатдаги ютуғи бўлди. Харидорларга ушбу ёрқин остидаги жинси либосларини етказиб бериш мақсадида 2020 йилда Тошкент, Бухоро, Самарқанд ва Наманган шаҳарларида кластер савдо тармоқлари ишга туширилди. Бу эса “занжирли” ишлаб чиқаришнинг энг муҳим бўлган яқиний ҳалқаси боғланганидан далолатдир.

Кластер ўз олдида республика бўйича 50 та ана шундай савдо дўконлари очиниш мақсад қилган. Хусусан, яқин кунларда Андижон ва Фарғонада ана шундай фирма дўконлари ишга туширилиши кутилмоқда.

Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг чет эл давлатларидаги элчихоналари кўмагида хорижда 100 та савдо нуқтасини ишга тушириш режалаштирилган. Айни пайтда Германиянинг Мюнхен, Дрезден каби йирик шаҳарларида ўзбек миллий бренди остидаги маҳсулотлар етказиб бериладиган дастлабки 7 та савдо дўконини ишга тушириш сый-ҳаракатлари олиб бориляпти. Яқин кунларда эса қўшни Қирғизистон Республикасининг ўш шаҳрида “Савдо уйи” очилиши мўлжалланган. Келгусида бундай савдо тармоқлари фаолияти Европада давлатлари, Болтиқбўйи республикалари, Япония ва ҳатто жинси ватани бўлган АҚШда ҳам йўлга қўйилади.

Дастлабки савдо-китобларга кўра, чет эллардаги савдо тармоқлари орқали йилга ўртача 75-80 миллион евро миқдоридида валюта тушумига эришилиши мумкин. Бу миллий брендларимиз тез орада дунё бозорларини эгаллашдан бир нишондир.

Тошкент шаҳрида Ўзбекистон мада-

ний мерос ҳафталиги доирасида ташкил этилган “Миллий либослар — янги ренессанс дурдоналари” модалар на-мойишида “В Jeans” бренди остидаги либослар коллекцияси илк намойишдаёқ муваффақият қозонди. Модалар на-мойишида 50 дан зиёд либослар коллекцияси тақдим этилди. “BCT Cluster” жинси матолари асосида яратилган либослар 40 дан ортиқ мамлакатлардан келган соҳа мутахассислари томонидан юксак баҳоланди. Натижада Ўзида табиийлик, кулайлик ва хашамни муҷассам этган “В Jeans” коллекцияси “Ўзбек миллий либослари аънаъларини сақлаш ва ривожлантиришга қўлчан улкан ҳиссаси учун” махсус диплом билан тақдирланди.

Дарвоқе, “Bukhara Cotton Textile” корхонасида ишлаб чиқарилаётган жинси матолари рангининг табиийлиги билан ҳам ички ва ташқи бозорда устунликка эга. Ишлаб чиқаришда зарур бўладиган табиий бўёқ олиш учун эса кластер раҳбарияти саъй-ҳаракатлари билан хориждан индигофера ўсимлиги уруғлари олиб келинди ва 80 гектар майдонда етиштириш йўлга қўйилди. Пировардида шу ернинг ўзида табиий бўёқлар олишга муваффақ бўлинди.

Кластер жамоаси ўз олдида корхона фаолиятини кенгайтириш, маҳсулот турини кўпайтириш ва сифатини янада яхшилаш эвазига Ўзбекистон жинси буюмлари жаҳон бозорини мустаҳкам жой эгаллашига эришишни бош мақсад қилиб қўйган.

Давлатимиз раҳбари маҳсулотлар турини кўпайтириш, дунёга машҳур брендлар билан ҳамкорликда кийимлар ишлаб чиқариш заруриятини таъкидлади.

Шу ерда 2021-2022 йилларга мўлжалланган Бухоро вилоятида амалга оширилладиган инвестиция лойиҳалари, ёшлар бандлигини таъминлаш режалари тақдимоти ўтказилди.

— Халқ ичида юриб, ҳар бир ёшнинг муаммосини эшитиб, назоратга олиб, охир-оқибат ҳал этиб берсак, вазият ўзгаради. Ёшлар ишлари агентлигининг асосий вазифаси шу бўлиши керак, — деди Президент.

Ёшларни касбга йўналтириш, тadbиркорликка ўқитиш, бизнеси ва хунармандчилигини очишга кўмаклашиб, бандлигини ошириш чоралари муҳокама қилинди.

Шавкат Мирзиёев Бухоро шаҳридаги давлат хизматлари маркази ва IT-Parkни бориб кўрди.

Бу ерда “ягона дарча” тамойили асосида 130 дан ортиқ турдаги давлат хизматлари кўрсатилади. Бинода Давлат хизматлари агентлиги вилоят бошқар-

маси, Халқ қабулхонаси, Tadbirkorlar murojaatlarini kўrib чиқиш бўйича қабулхона, ФХДЭ бўлими, нотариал идора ҳам жойлашгани аҳолига қулайлик яратган. Кўтиш залида китоблар жаво-ни ташкил этилган.

Давлатимиз раҳбари хизматлар нар-хини арзонлаштириш, узоқ маҳаллалар аҳолисига сайёр ва онлайн хизмат кўрсатиш бўйича топшириқлар берди.

Шу ерда Корхоналарни соғломлаштириш ва хусусийлаштириш клиникаси ҳам очилган. Молиявий ва юридик мас-лаҳатлар бериш, ахборот хизматлари кўрсатиш йўлга қўйилган.

Бинонинг иккинчи қаватида IT-Park-нинг Бухоро филиали жойлашган. Бу ерда ҳам ўқувчилар, ҳам талабалар, ҳам фрилансер ва дастурчилар учун зарур шaroитлар яратилган. Болалар мактаб даврдан ўйинлар орқали ахборот те-хнологияларига қизиқтирилади, кейин ўқитилиб, лойиҳалар ишлаб чиқишга ўргатилади. Бу ерда ёш хаваскорлар, ро-бототехниклар, веб-дизайнерлар, про-фессинал дастурчилар йиғилган.

Президентимиз бухоролик ёшларнинг салоҳиятини юксак баҳолаб, бу соҳа мамлакатимиз тараққиёти учун жуда муҳим эканини таъкидлади.

— Бухоро азалдан илм-фан маркази бўлган. Бугун ҳам билимли, интилувчан ёшлар кўп. Бухоронинг IT соҳаси бўйича брендини яратиш керак. Бунинг учун барча нарса — шароит, ресурс, интел-лект бор, — деди Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз “Мандэй ЛАБС” кор-хонасига асос солган 25 ёшли Саидрав-шан Шокиров, халқаро IT компаниялар билан ҳамкорликда ишлаётган дастур-чи Шаҳрулло Тухсанов ва бошқа ёшлар билан суҳбатлади.

Долзарб иқтисодий-ижтимоий маса-лалар бўйича ёш дастурчиларга буорт-ма бериш, маблағ, энергия ресурслари ва вақтни тежовчи дастурий маҳсу-лотлар яратиш бўйича кўрсатмалар бе-рилди.

Давлатимиз раҳбари IT-Parkдаги ёш-лар билан эсдалик учун суратга тушди.

IT-Park учун Bukhara City мажмуасида 9 ва 12 қаватли замонавий бинолар қурилмоқда. Мажмуада коворкинг мар-кази, оғислар, меҳмонхона, ресторан ва спорт заллари бўлади. У ерда 700 дан зиёд иш ўрни яратилади.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг Бухорога ташрифи давом этмоқда.

Матназар ЭЛМУРОДОВ,
Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Абдулазиз МУСАЕВ,
ЎзА мухбирлари

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг

Қ А Р О Р И

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан процессуал қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида

◀ (Бошланиши 1-бетда)

2. Судларга тушунтирилсинки, ЖПК 1, 3-моддалари, ФПК 1, 7-моддалари, ИПК 1, 6-моддалари, МСИЮТК 1, 8-моддалари, МЖТК 1, 9-моддалари мазмунига кўра, суд муҳокамаси, шу жумладан, апелляция ва кассация инстанцияси судларида қарорлар қабул қилишга фақат олиб қўйилиши режалаштирилаётган ер участкаларида joyлашган кўчмас мулк мулкдорлари билан очиқ муҳокама ўтказилганидан, фойда ва харажатлар баҳоланганидан, шунингдек, тегишлича, жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш бўйича марказлаштирилган жамғарма билан мажбурий равишда келишилганидан кейин йўл қўйилади.

Ҳўлоса қилиб айтганда, ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйишнинг шартлари қонунчилигимизда аниқ белгиланган. Эндиги масала фақат интизомда, яъни ушбу шартларга оғишмай риоя этишдадир.

Шу сабабли янги қонун ер участкаларини қонунга зид равишда олиб қўйишда айбдор шахсларнинг жавобгарлик доирасини аниқ белгилаш, бундай қилмишлар учун жавобгарликнинг муқаррарлиги принципини амалда таъминлашга қаратилгани диққатга лойик.

Ушбу янги қонун ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик ҳамда бунинг оқибатида мулкдорга зарар етказганлик учун жавобгарликни кучайтириш орқали фуқаро ва тadbиркорлик субъектларининг мулк ҳуқуқи кафолатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Аваз ЎРИНБОЕВ,
Олий Махлус Қонунчилик палатаси депутати

ўтказиб юборилган муддатни тиклаган ҳолда апелляция тартибидида кўриб чиқишлиши лозим; апелляция ва кассация инстанцияси судлари томонидан 2021 йил 13 январга қадар чиқариш қарорлар устидан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тегишли судлов ҳайъати (протест) берилиши мумкин.

Апелляция ёки кассация инстанцияси суди қарори бекор қилинган тақдирда, иш янгидан кўриб чиқиш учун апелляция инстанцияси судига юборилади. Ишни апелляция тартибидида янгидан кўриб чиқишда шунини эътиборга олиш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси 13-моддасининг биринчи қисми мазмунига кўра, агар қилмишнинг жиноийлиги ёки жазога лойиқлиги ҳукм қонуний кучга киргунга қадар янги жиноят қонунчи билан бар-тараф этилган бўлса, жиноят ишини ЖПК 83-моддасининг 2-банди билан тугатилади;

суд муҳокамаси бошланмаган (иш юритишга қабул қилиш масаласи ҳал этилмаган) назорат шикоятлари (протестлари), агар уларни қайтариш ёки иш юритишга қабул қилишни рад этиш учун бошқа асослар мавжуд бўлмаса, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тегишли судлов ҳайъатлари томонидан кассация тартибидида кўриб чиқилади;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьяларининг ўрғанишида бўлган Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсати-га назорат тартибидида протест келтириш тўғрисидаги шикоятлар (аризалар), ишни кассация инстанцияси судида такроран кўриб чиқиш учун протест келтириш тўғрисидаги ариза сифатида кўриб чиқишлиши лозим;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг назорат шикоятини кўриб чиқиш

учун судлов ҳайъатига ўтказишнинг рад этиш тўғрисидаги айтишиминг мавжудлиги белгиланган муддатлар доирасида кассация шикояти (протести) билан мурожаат қилиш учун тўксинлик қилмайди.

3. Процессуал қонунларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларга мувофиқ, вилоятлар ва уларга тенглаштирилган судлар суд ҳужжатлари устидан берилган бўлиб, улар бўйича суд муҳокамаси бошланмаган (иш юритишга қабул қилинган) апелляция ва кассация шикоятлари (протестлари) мазкур босқич судлари тегишли судлов ҳайъатлари томонидан мазмунан кўриб тугаллини шарт.

Вилоятлар ва уларга тенглаштирилган судлар суд ҳужжатлари устидан берилган бўлиб, улар бўйича суд муҳокамаси бошланмаган (иш юритишга қабул қилиш масаласи ҳал этилмаган) апелляция ва кассация шикоятлари (протестлари) апелляция шикояти (протести) билан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тегишли судлов ҳайъатлари мурожаат қилиш ҳуқуқи тушунтирилган, апелляция шикояти (протести) бериш муддатлари ўтиб кетган ҳолда эса, апелляция шикоятига (протестига) шикоят (протест) бериш муддатини тиклаш тўғрисидаги илтимосномани илова қилиш зарурати тушунтирилган ҳолда аризачиларга қайтарилиши лозим.

4. Судларга тушунтирилсинки, апелляция ёки кассация шикояти (протести) бериш муддатини тиклаш тўғрисидаги илтимосномани кўриб чиқишда қонунларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар муддатни ўтказиб юборишда узрли сабаб бўладиган ҳолат сифатида тан олиниши мумкин.

Фуқаролик, маъмурий, иқтисодий ишлар, шунингдек, маъмурий жавобгарлик тўғ-

рисидаги ишлар бўйича ўтказиб юборилган апелляция ёки кассация шикояти (протести) бериш муддатини тиклаш масаласини муҳокама этиш чоғида, судлар ФПК, МСИЮТК, ИПК ва МЖТКда белгиланган суд қарорлари устидан шикоят (протест) бериш муддатларидан келиб чиқилари лозим.

5. ФПК 438 ва 445-моддалари, ИПК 326 ва 333-моддалари, МСИЮТК 268 ва 375-моддаларига кўра, суд ҳужжатини ўзгартирган ёки бекор қилган апелляция ёки кассация инстанциясининг қарорлари ва ажримларини янги очилган ҳолатлар бўйича қайта кўриш, суд ҳужжати уч

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
Қ А Р О Р И

ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИДА ИЛМ-ФАННИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ (Бошланиши 1-бетда)
б) ўрмон уруғчилигини ривожлантириш, ўрмон ўсимликлари уруғлари тахлилини илмий-тадқиқот ишлари билан мувофиқлаштириш мақсадида Ўрмон хўжалиги давлат кўмитаси тизимидаги **Ўрмон ва доривор ўсимликлар уруғчилигини тахлил қилиш марказини тугатиш** ҳамда унинг моддий-техник базасини сақлаган ҳолда **Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институтига бериш** тўғрисидаги тақлифларига розилик берилсин.
Белгилансинки, Ўрмон хўжалиги давлат кўмитаси марказий аппарати ҳамда Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институту тузилмасига киритилаётган ўзгартришлар Ўрмон ва доривор ўсимликлар уруғчилигини тахлил қилиш марказини тугатиш натижасида бўшаётган штат бирликлари ҳамда Жиззах давлат ўрмон хўжалиги штат бирликларини мақбуллаштириш ҳисобига амалга оширилади.
2. Белгилаб кўйилсинки, Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот

иқот институти тугатилаётган Ўрмон ва доривор ўсимликлар уруғчилигини тахлил қилиш марказининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва шартномалари бўйича ҳуқуқий вориси ҳисобланади.
3. Ўрмон хўжалиги соҳасидаги лойиҳа-қидирув ишлари сифати ва самарадорлигини ошириш, ўрмон хўжалиги тадбирларини мунтазам лойиҳа ҳужжатлари асосида ташкил этиш мақсадида Ўрмон хўжалиги давлат кўмитаси тизимидаги "Ўрмонлоиҳа" давлат унитар корхонаси негизида давлат муассасаси шаклидаги **"Ўрмонлоиҳа" лойиҳалаш институти** ташкил этилсин.
4. Қуйидагилар "Ўрмонлоиҳа" лойиҳалаш институтининг асосий вазифалари ва фаолият йўналишлари этиб белгилансин:
давлат ўрмон фонди ер майдонларида ўрмон тузиш, лойиҳа-қидирув ишларини бажариш, ўрмон таксациясини ишлаб чиқиш, давлат ўрмон фондини хатловдан ўтказиш,

ўрмон хўжалиқларининг ишлаб чиқариш режаларини лойиҳалаш;
шаҳар ва бошқа аҳоли яшаш пунктлари атрофини, автомобиль ва темир йўллар ёқасини кўкаламзорлаштириш ишларининг лойиҳа-сметта ҳужжатларини ишлаб чиқиш;
инновацион технологиялар асосида (дронлар, GPS навигаторлар ва бошқалар ёрдамида) давлат ўрмон хўжалиқлари ер майдонлари чегараларини, ер тоифаларини аниқлаш ва уларнинг хариталари, электрон маълумотлар базасини шакллантириш;
ўрмонларнинг давлат ҳисобини ва мониторингини юритиш, уларнинг ахборот-ресурс фондини яратиш;
Орол ва Оролбўйи минтақасида, шунингдек, республиканинг бошқа ҳудудларида чўлланишнинг олдини олиш ҳамда эрозияга қарши курашиш мақсадида ўрмонзорлар барпо этиш учун лойиҳа-сметта ҳужжатларини ишлаб чиқиш;

ўрмончилик соҳасидаги нуфузли халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликда замонавий технологиялар асосида геоахборот тизимларини ўрмон тузиш, мониторинг ва лойиҳалаш ишларига жорий этиш;
мелиорация объектлари атрофида ҳамда қишлоқ хўжалиги ерларида ҳосилдорликни оширишга йўналтирилган шомол ва сув эрозияларидан ҳимоялаш учун ихота дарактзорларини барпо этиш лойиҳа-сметта ҳужжатларини ишлаб чиқиш.
5. Белгилансинки, 2021 йил 1 январдан бошлаб, Ўрмон хўжалиги давлат кўмитасининг Ўрмон хўжалигини ривожлантириш жамғармаси умумий тушумларининг 5 фоизи Ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти ва унинг тизимидаги илмий ташкилотлар фаолиятини кўллаб-қувватлаш ҳамда ходимларни рағбатлантиришга йўналтирилади.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим қарорларига иловага мувофиқ ўзгартаришлар киритилсин.
7. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил этишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Ўрмон хўжалиги давлат кўмитасининг раиси Н.Ж.Бакиров белгилансин.
Қарор ижросини ҳар чоракда муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Ш.М.Ғаниев зиммасига юклансин.
Амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижадорлиги юзасидан 2021 йил 1 июнь ва 2022 йил 1 январга қадар Ўзбекистон Республикаси Президентига ахборот берилсин.

ватлаш ҳамда ходимларни рағбатлантиришга йўналтирилади.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим қарорларига иловага мувофиқ ўзгартаришлар киритилсин.
7. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил этишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Ўрмон хўжалиги давлат кўмитасининг раиси Н.Ж.Бакиров белгилансин.
Қарор ижросини ҳар чоракда муҳокама қилиб бориш, ижро учун масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Ш.М.Ғаниев зиммасига юклансин.
Амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижадорлиги юзасидан 2021 йил 1 июнь ва 2022 йил 1 январга қадар Ўзбекистон Республикаси Президентига ахборот берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Тошкент шаҳри,
2021 йил 21 январь

Ш. МИРЗИЁЕВ

◀ (Бошланиши 1-бетда)
Бундай амалиёт Германия, Франция ва Беларусь Фуқаролик кодексларида ўз ифодасини топган.
Иккинчидан, Фуқаролик кодексига Европа мамлакатларининг аксариятида амалда бўлган эр-хотиннинг бир-галликдаги васиятномаси тушунчаси ва мерос шартномасига оид қоидалар киритилмоқда.
Халқимиз ўз менталитетидан келиб чиқиб, аксарият ҳолларда нотариал тасдиқланган ёзма васиятномалардан кўра оила аъзолари гувоҳлигида тасдиқланадиган оғзаки васиятномаларни муҳим деб билди.
Эслатма ўрнида айтиш мумкинки, миллий қонунчилигимизга никоҳ шартномаси институти ҳам хорижий тажриба асосида киритилган эди.
Афсуски, мамлакатимизда никоҳга қираётган тарафлар никоҳ шартномасини деярли тузмайди. Аммо масаланинг яна бир жиҳати борки, қонунлар фақат бугунги кун учун эмас, балки келажақда юзага келиши мумкин бўлган муносабатларни ҳам тартибга солиш учун қабул қилинади.
Шу омилларни инобатга оладиган бўлсак, никоҳ шартномаси, эр-хотиннинг биргалликдаги васиятномаси ҳамда мерос шартномаси келгусида тарафлар ўртасида юзага келиши мумкин бўлган мулквий низоларнинг олдини олиш учун тузилиши мумкин.
Бу борадаги хорижий тажриба таҳлилига кўра, Латвиянинг ҳуқуқий тартибга солиш тажрибасида бундай васиятнома эр-хотиннинг биргалликдаги хоҳиш-иродасини ифодалаб, мерос таркибига мерос қолдирувчининг

униинг вафотига қадар расмийлаштирилмаган мулквий ҳуқуқларини назарда тутди.
Учинчидан, нотариус ҳузурда васиятномани тасдиқлаш жараёни аудио ва видеода қайд этилиши белгиланди. Мазкур норма амалиётда мерос қолдирувчи томонидан ўзининг ҳақиқий хоҳиш-иродаси эркин ифода этилишига тўсқинлик қилувчи турли ҳуқуқбузилиши ҳолатлари мавжудлиги ҳамда бундай ҳолатларнинг олдини олиш зарурияти туфайли киритилган мулквий ҳуқуқларини назарда тутди.
Бешинчидан, Фуқаролик кодекси меросда мавжуд бўлмаган мулкни васият қилишнинг ҳуқуқий оқибатлари билан боғлиқ норма билан тўлдирилмоқда. Бунга кўра, васиятнома ҳақиқий эмас, деб топилган тақдирда, ушбу васиятномага биноан меросдан маҳрум бўлган меросхўр умумий асосларда қонун бўйича меросни қабул қилиб

ди. Германия тажрибасидан келиб чиқиб, васиятномани ижро этувчи жисмоний ёки юридик шахс бўлиши белгиланди. Германия Фуқаролик кодексининг VI боби "Ижрочилар" деб номланган бўлиб, унда васиятномани ижро этишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган қоидалар белгиланган.
Янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га мувофиқ, васият қилувчи исталган вақтда васиятномани ижро этувчини ўзгартариши ёки васиятномани ижро этувчини тайинлаши бекор қилиши мумкин. Васиятномани ижро этувчининг ваколатлари унинг илтимосига биноан нотариус томонидан берилган васиятномани ижро этувчини тайинлаш ҳақидаги гувоҳнома билан тасдиқланади.
Агар васиятномада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, васиятномани ижро этувчи васиятномани ижро қилиш билан боғлиқ зарур чораларни кўради.
Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га киритилган васият бўйича ворисликка тааллуқли янги ҳуқуқий институтлар ва нормалар амалиётга жорий этилган, мерос ҳуқуқига оид фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар иштирокчиларининг қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишга тўсқинлик қилувчи ҳуқуқий бўлиш ва коллизиялар бартараф этилади.

Дилдора АНВАРОВА,
Адлия вазирлиги ҳузурдаги Ҳуқуқий сиёсат тадқиқот институти масъул ходими

Ислоҳот ва самара
Бағрикенглик ва инсонпарварлик тамойили — амалда
Ўтган йили гурланлик Фаррух Қаландаров уч марта судланди. Дастлабки босқич суди томонидан 1 йилу 3 ой мuddатга озодликни чеклаш бўйича чиқарилган ҳукм кейинчалик озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилди. Пировардига яна суд жараёнлари...

тилмақда.
Бу ҳолатлар амалдаги кодексда эътиборга олинмаган. Бинобарин, ушбу талаб Президентимизнинг 2018 йил 25 майдаги "Низоларнинг олдини олишга қаратилган институт сифатида нотариат тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қароридан назарда тутилган.
Тўртинчидан, кейинги васиятнома суд томонидан ҳақиқий эмас, деб топилган бўлса, ворислик олдинги васиятнома асосида амалга оширилиши белгиланди. Агар васият қилувчи бир нечта васиятнома қолдирган бўлиб, бироқ улар бир-бирини тўлдирса ва тўлиқлигича ўзгартирмаса, барча васиятномалар ўз кучини сақлаб қола-

ди. Германия тажрибасидан келиб чиқиб, васиятномани ижро этувчи жисмоний ёки юридик шахс бўлиши белгиланди. Германия Фуқаролик кодексининг VI боби "Ижрочилар" деб номланган бўлиб, унда васиятномани ижро этишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган қоидалар белгиланган.
Янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га мувофиқ, васият қилувчи исталган вақтда васиятномани ижро этувчини ўзгартариши ёки васиятномани ижро этувчини тайинлаши бекор қилиши мумкин. Васиятномани ижро этувчининг ваколатлари унинг илтимосига биноан нотариус томонидан берилган васиятномани ижро этувчини тайинлаш ҳақидаги гувоҳнома билан тасдиқланади.
Агар васиятномада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, васиятномани ижро этувчи васиятномани ижро қилиш билан боғлиқ зарур чораларни кўради.
Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га киритилган васият бўйича ворисликка тааллуқли янги ҳуқуқий институтлар ва нормалар амалиётга жорий этилган, мерос ҳуқуқига оид фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар иштирокчиларининг қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишга тўсқинлик қилувчи ҳуқуқий бўлиш ва коллизиялар бартараф этилади.

ди. Германия тажрибасидан келиб чиқиб, васиятномани ижро этувчи жисмоний ёки юридик шахс бўлиши белгиланди. Германия Фуқаролик кодексининг VI боби "Ижрочилар" деб номланган бўлиб, унда васиятномани ижро этишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган қоидалар белгиланган.
Янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га мувофиқ, васият қилувчи исталган вақтда васиятномани ижро этувчини ўзгартариши ёки васиятномани ижро этувчини тайинлаши бекор қилиши мумкин. Васиятномани ижро этувчининг ваколатлари унинг илтимосига биноан нотариус томонидан берилган васиятномани ижро этувчини тайинлаш ҳақидаги гувоҳнома билан тасдиқланади.
Агар васиятномада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, васиятномани ижро этувчи васиятномани ижро қилиш билан боғлиқ зарур чораларни кўради.
Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га киритилган васият бўйича ворисликка тааллуқли янги ҳуқуқий институтлар ва нормалар амалиётга жорий этилган, мерос ҳуқуқига оид фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар иштирокчиларининг қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишга тўсқинлик қилувчи ҳуқуқий бўлиш ва коллизиялар бартараф этилади.

ди. Германия тажрибасидан келиб чиқиб, васиятномани ижро этувчи жисмоний ёки юридик шахс бўлиши белгиланди. Германия Фуқаролик кодексининг VI боби "Ижрочилар" деб номланган бўлиб, унда васиятномани ижро этишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган қоидалар белгиланган.
Янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га мувофиқ, васият қилувчи исталган вақтда васиятномани ижро этувчини ўзгартариши ёки васиятномани ижро этувчини тайинлаши бекор қилиши мумкин. Васиятномани ижро этувчининг ваколатлари унинг илтимосига биноан нотариус томонидан берилган васиятномани ижро этувчини тайинлаш ҳақидаги гувоҳнома билан тасдиқланади.
Агар васиятномада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, васиятномани ижро этувчи васиятномани ижро қилиш билан боғлиқ зарур чораларни кўради.
Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси га киритилган васият бўйича ворисликка тааллуқли янги ҳуқуқий институтлар ва нормалар амалиётга жорий этилган, мерос ҳуқуқига оид фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар иштирокчиларининг қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишга тўсқинлик қилувчи ҳуқуқий бўлиш ва коллизиялар бартараф этилади.

Ислоҳот ва самара

Ислоҳот ва самара

Ислоҳот ва самара

Ислоҳот ва самара

Ислоҳот ва самара

Бағрикенглик ва инсонпарварлик тамойили — амалда

Ўтган йили гурланлик Фаррух Қаландаров уч марта судланди. Дастлабки босқич суди томонидан 1 йилу 3 ой мuddатга озодликни чеклаш бўйича чиқарилган ҳукм кейинчалик озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилди. Пировардига яна суд жараёнлари...
Кейинги судловга маҳкум ўз турар жойини ўзгартариб, Урганч шаҳридаги яқин қариндошининг уйига кўчиб боргани, туман ички ишлар бўлимининг мурожаатига асосан унга нисбатан қидирув эълон қилгани сабаб бўлди. Аниқланишича, маҳкумининг ўз турар жойини ўзгартиргани ички ишлар органи томонидан жазони ўташдан бўйин товлash аломати сифатида малакаланган.
Аслида воқеалар ривожини ўзгачароқ ўзанда кечган. Маҳкум ўз турар жойини рухсатсиз эмас, балки ошқорна тарзда ўзгартирган. Ўзининг янги турар жой манзилини шу ҳудуддаги ички ишлар идораси масъулларига маълум қилган.
Лекин назорат маҳкамаси масаланинг бу жиҳатини етарлича ва охиригача ўрганмаган.

Кейинги босқич суди ушбу ҳолатни анча синчиқлаб ўрганиш ва озодликни чеклаш бўйича унга нисбатан чиқарилган ҳукм пировардига озодликдан маҳрум қилиш жазосига ўзгартрилганини адолат намунаси сифатида эътироф этмади. Маҳкум суд залидан озодликка чиқарилди.
Бошқа бир ҳолатда эса, Ботот туманининг Миришкор қишлоғида яшовчи Дониёр Абдуллаевга нисбатан бирмунча енгил жазо чораси тайинланди. Айбланувчи муайян мuddатга озодликни чеклаш жазосига ҳукм қилинди.
Маълум бўлишича, тергов органи уни Жиноят кодексининг мавжуд конститутивий тузумга қарши қилмишини назарда тутувчи 159-моддаси 1-қисмидан ташқари жамоат хавфсизлиги ва жамият тар-

тибига таҳдид солишга оид 244-1-моддаси 1 ҳамда 3-қисмлари "г" банди бўйича ҳам жавобгарликка тортган. Суд ушбу айбни эътироф этди.
Аммо амалдаги тартибга кўра, содир этилган қилмишда Жиноят кодексининг айни бир моддаси турли қисмларида назарда тутилган аломатлар мавжуд бўлса, шахс ушбу модданинг оғирроқ жазо белгиланган қисми бўйича ҳукм қилиниши зарур.
Бундан ташқари айбланувчи ўз қилмишига тўлиқ иқроғор, пушаймонлик билдирган, хатти-ҳаракати оқибатини ҳам чуқур англаб етган, ёш, ҳали оила қуришга улгурмаган. У ҳаётнинг тўғри ва равон йўллари томон интилаётгани шунинг ўзидан ҳам аён. Бундай ҳолларда қонун кечиримлилик фарзи — енгил жазо тайинлашни тақозо этади.
Шу муносабат билан судланувчига нисбатан Жиноят кодексининг енгил жазо тайинлашни назарда тутувчи 57-моддасини қўллаш мақсадга мувофиқ, деб топилди. Айбла-

нувчи эндиликда ўзига нисбатан 3 йилу 6 ой мuddатга тайинланган озодликни чеклаш жазосини оиласи бағрида ўтапти.
Қўшқўпирлик Юнусбек Оллаберганов содир қилган қилмиш уни жазо билан бирга иснодга ҳам етаклади. Бироқ шу юзадан чиқарилган суд ҳукми тарозиди тортилса, амалга оширилган қинғирлик юки анча оғир, бунинг учун тайинланган жазо эса, анчайин енгил экани кундай ойдинлашди.
Гиёҳвандлик ва гиёҳфурушлик — кечирилмас жиноят. Унинг домига тушганлар наинки қонун, балки элнинг ҳам қаҳру ғазабига дучор бўлади. Юнусбек айнан шундай қора қилмишга қўл урди. Вазни 1005,10 граммдан иборат "тарьяк" ва 995,74 граммга тенг бўлган "героин" гиёҳвандлик моддасини 140 минг АҚШ долларига сотаётган пайтда қўлга тушди. Шундан сўнг унинг сўлақир кўзлари очилди. Жиноят кодексининг 273-моддаси 5-қисми бўйича ўзига қўйилган

айбдан тонмади, уни очик эътироф қилди. Ўз қилмишидан қаттиқ пушаймонлигини ҳам ана шу тариқа баён этди. Оиласининг ягона боқувчиси эканлигини айтиб, суддан, элдошларидан кечирим сўради.
Судлов жараёнида айбни оғирлаштирувчи ҳолатлар аниқланмади. Ю.Оллаберганов Жиноят кодексининг юқорида зикр этилган моддасида кўзда тутилганидан ҳам анча енгил жазога ҳукм қилинди. Маҳкум бунга эътироз билдирмади.
Бу сингари ҳукм, ажрим ва қарорлар 2020 йил давомида анча кўп чиқарилди. Йил том маънодаги бағрикенглик айёми айланди. Буни жиноят ишлари бўйича Хоразм вилояти суди фаолияти мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.
Йил сарҳисобига қараганда, ушбу даврда жами 1 минг 323 наафар шахсга нисбатан 1 минг 91 та жиноят иши қўриб чиқилган. 776 та жиноят иши бўйича 988 наафар шахсга нисбатан ҳукм ўқилган.
Ушбу жараёнда 326 наафар шахсга нисбатан кўзгатилган 306 та жиноят иши тугатилган. Шунингдек, 15 та жиноят иши бўйича 29 наафар шахс оқланган. 770 наафари жазони ўташдан мuddатидан илгари шартли озод қилинган.

Муносабат

Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ ислоҳотлари изчил давом этмоқда

◀ (Бошланиши 1-бетда)
Бугунги кунда ислоҳотларнинг самараси аввало қонун устуворлигини, шунингдек, суднинг чинакам мустақиллигини таъминлашга, коррупцияга қарши қатъий курашишга ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқдир.
Ушбу чоралар орқали инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилишга, халқимизнинг судларга нисбатан ишончи ва хурмати ошишига эришиш мумкин.
Шу ўринда ўтган йилда суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш юзасидан қабул қилинган бир қатор муҳим ҳужжатларнинг аҳамияти хусусида қисқача сўз юритиш мақсадга мувофиқдир. Айниқса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 3 та фармони ва 1 та қарорининг ўрни беқиёс бўлди.
Хусусан, Президентимизнинг 2020 йил 24 июлда қабул қилинган "Судлар фаолиятини янада такомиллаштириш ва одил судлов самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони бир-бирини тақорловчи суд инстанцияларини бартараф қилишга қаратилган. Бунда инвесторлар ҳуқуқларининг суд ҳимоясида бўлишини етарли даражада таъминлаш, суд органларининг амалдаги тузилишини замон талаблари ва халқаро стандартларга мувофиқ қайта кўриб чиқиш муҳим ўрин тутди.
Шунингдек, Президентимизнинг 2020 йил 10 августда қабул қилинган "Суд-тергов фаолиятида шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш қишлоқ-тергов босқичида шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини таъминлашга хизмат қилмоқда.
Ушбу ҳужжат суриштирув ва тергов ҳаракатларининг сифатини оширишга, шахсга нисбатан қонунга зид хатти-ҳаракатлар содир этилишининг олдини олишга, тергов жараёнига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этишга, суриштирув ва дастлабки тергов органларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлашга ва кадрлар салоҳиятини оширишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.
Ҳар икки фармон асосида бир-бирини тақорловчи суд босқичлари қисқартирилди. Одил судловга хос бўлмаган ишларни назорат тартибиде кўриш амалиёти бекор қилинди. Фуқаролик, иқтисодий ва жиноят ишлари бўйича вилоят даражасидаги 3 та суднинг битта суд сифатида бириктирилиши аҳоли ва тадбиркорларга катта қулайликлар яратмоқда.
Шу билан бирга, жиноят содир этишда гумон қилинаётган ёки айбланаётган шахслар ҳуқуқлари ҳимоя-

сини кучайтириш юзасидан муҳим чоралар белгиланган. Бу эса, ҳеч бир функция устуворлигини, шунингдек, суднинг чинакам мустақиллигини таъминлашга, коррупцияга қарши қатъий курашишга ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқдир.
Маълумки, судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш дастурининг ижроси натижасида судларга масофадан туриб мурожаат қилиш учун шароит яратилди. Суд мажлисла-рида видеоқонференцалоқа тизимидан фойдаланиб иштирок этиш, судьялар ўртасида ишларни автоматик тарзда тақсимлаш, суд қарорларини Интернет тартибиде эълон қилиш, ижро ҳужжатларини электрон шаклда мажбурий ижрога юбориш тизимлари жорий этилди ва ушбу чоралар амалиётда ўзининг ижобий самарасини кўрсатмоқда.
Президентимизнинг 2020 йил 3 сентябрдаги "Суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори эса, суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштиришнинг кейинги босқичдаги муҳим вазифаларини белгилаб берди.
Қарордаги вазифалар фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларига кўрсатилган интерактив электрон хизматлар турларини кенгайтириш имконини берди. Бундан ташқари судларда одил судловни амалга ошириш учун зарур бўлган маълумотларнинг тезкорлик билан олинишини, энг муҳими, судлар фаолиятининг очкилиги ва шаффоқлигини таъминламоқда.
Президентимизнинг 2020 йил 7 декабрдаги "Судьяларнинг чинакам мустақиллигини таъминлаш ҳамда суд тизимида коррупциянинг олдини олиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони асосида бугунги кунда суд ҳокимияти тизимида коррупция ҳолатларини келтириб чиқарувчи сабаб ва шарт-шароитларни чуқур ўрганиш ва таҳлил қилишга қаратилган. Муҳими, коррупцияга қарши курашиш ва унинг олдини олиш тизими самарали йўлга қўйилмоқда.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш керакки, суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар мамлакатимизда қонун устуворлиги ва ижтимоий адолатни таъминлаш, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини таъминлашга қаратилгани билан алоҳида аҳамият касб этади.
Мазкур эзгу мақсадни рўёбга чиқаришда эса, судьялар зиммасига одил судловни Конституция ва қонунлар ҳамда адолат тамойилидан оғмишга амалга оширишдек ўта муҳим вазифа юклатилган.

Дилшод ТОЖИБОЕВ,
жиноят ишлари бўйича Тошкент вилояти судининг раиси

(Давоми 4-бетда) ▶

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2020 йил 29 декабрь кунин Олий Мажлисига йўллаган муносабатномада мамлакатимизда кечяётган кенг кўламли суғ-хуқуқ ислохотлари хусусида тўхталиб, "Суғлар мустақиллиги таъминлиниши натижасида жорий йилнинг ўзида 719 нафар фуқарога нисбатан оқлов ҳукми чиқарилди" дея алоҳида таъкидлади.

Оқланган шахслар орасида Қўқон шаҳрида яшовчи Азизжон Ибрагимов ҳам бор.

Хўш, А.Ибрагимов ким, у қандай қилмиши учун жиноий жавобгарликка тортилган эди?

Бу саволларга жавобан шуни айтиш керакки, 2020 йил 12 август кунин Қўқон шаҳар ички ишлар органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармаси жиноят қидирув бўлими ходимлари тезкор тадбир ўтказди. Мазкур тадбир жараёнида, Азизжон Ибрагимов 5 та қонвалютадаги 70 дона — кўп миқдордаги "Лирика 300 мг" кучли таъсир килувчи моддасини махсус харидорга қонунга хилоф равишда 2.200.000 сўмга сотган вақтда ушланади. Шундан сўнг унга нисбатан Жиноят кодексининг 251-моддаси 3-қисми билан жиноят иши кўзгатилади. Кейинчалик эса, ушбу иш жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар суди томонидан кўриб чиқилади. Натижада суднинг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмига мувофиқ, Азизжон Ибрагимов айбдор деб топилиб, Жиноят кодексининг 57-моддаси қўлланган ҳолда 2 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинади.

Ўз навбатида, А.Ибрагимов биринчи босқич суди ҳукмидан норози бўлиб, жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти судига апелляция шикоятини ёзди ва ўз ҳаракатларида жиноят таркиби йўқлиги боис оқлов ҳукми чиқаришни сўрайди.

Апелляция суди мажлисида аён бўлдики, биринчи инстанция суди А.Ибрагимовни Жиноят кодексининг

Оқлов

Қонунга киритилган ўзгартиш

у туфайли судланувчи оқланиб, қамоқдан озод қилинди

251-моддаси 3-қисми билан айбдор деб топиб, хатоликка йўл қўйган. Чунки 2020 йил 21 июлда қабул қилиниб, 2020 йил 22 октябрдан кучга кирган "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонунга асосан Жиноят кодексининг 251-моддасида дори препаратлари, гиёҳвандлик воситалари, уларнинг аналоглари ёки психотроп моддалар ҳисобланмайдиган кучли таъсир килувчи ёки заҳарли моддаларни ўтказиш мақсадида қонунга хилоф равишда тайёрлаш, қайта ишлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёхуд жўнатиш, шунингдек, уларни қонунга хилоф равишда ўтказганлик учун кодекснинг 186-моддасида сифатсиз ёки қалбақлаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларни ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилиш, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин судир этганлик учун жиноий жавобгарлик, Маъмурий жавобгарлик тўғриси-

даги кодекснинг 165-моддаси 1-қисмида сифатсиз ёки қалбақлаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларни ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини ёки тиббий буюмларни дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилганлик учун маъмурий жавобгарлик белгиланган.

Соғлиқни Сақлаш вазирлиги ҳузурдаги фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги "Дори воситалари, тиббий буюмлар ва тиббий техника экспертизаси ҳамда стандартлаштириш давлат Маркази"нинг расмий веб сайтида эълон қилинган дори воситаларининг давлат реестрига "Лирика 300 мг" дори воситаси киритилган. Бироқ А.Ибрагимов муқаддам сифатсиз ёки қалбақлаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларни ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини ёки тиббий буюмларни дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилганлик учун маъмурий жа-

вобгарликка тортилмаган. Бундай ҳолатда шахсни Жиноят кодексининг 251-моддаси 3-қисмида кўрсатилган жиноятни содир этганликка айбдор деб топиб, жавобгарликка тортиб бўлмайди. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти суди ўзининг 2020 йил 24 декабрдаги ажрими билан жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар судининг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмини бекор қилиб, жавобгарликка тортиб бўлмайди. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти суди ўзининг 2020 йил 24 декабрдаги ажрими билан жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар судининг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмини бекор қилиб, жавобгарликка тортиб бўлмайди. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти суди ўзининг 2020 йил 24 декабрдаги ажрими билан жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар судининг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмини бекор қилиб, жавобгарликка тортиб бўлмайди.

Бундан ташқари суд ажримидан А.Ибрагимовга реабилитация қилиниши муносабати билан ўзига етказилган мулкий, маънавий ва бошқа зиён оқибатларини Жиноят процессуал кодексининг 304-313-моддаларида назарда тутилган тартибда бартараф қилиш ҳуқуқи ҳам тушунтирилди.

Кези келганда шунинг эътирофи эътиборини, мамлакатимизда Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг бевосита ташаббуси ва раҳнамолигида амалга оширилаётган кенг кўламли суд-хуқуқ ислохотлари инсонпарварлик тамойилларига асосланган демократик ҳуқуқий давлат барпо этишга хизмат қилмоқда. А.Ибрагимов сингари ҳуқуқи бузилган юртдошларимизнинг оқланаётгани бунинг яққол далилидир.

Фарходжон ҒАНИЕВ,
жиноят ишлари бўйича
Фарғона вилоят суди
раисининг ўринбосари
Хуршид СУЛТОНОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Қонун доирасидан четга чиққани учун жавобгарлик ёки қонунни бузгани учун жазолаш ҳолатлари айнан қонунни қўллайдиган тузилмалар ходимлари ичида кўпроқ эди.

Нотариуслар қонун доирасидан ташқарига чиқа олмайди

Жамиятда очиқлик, шаффоқлик тизими доираси кенгайиб борар экан, қонундан четга чиқиш эшиклари биринкетин ёпилаётганига гувоҳ бўлмоқдамиз.

Масалан, бундан бир-икки йил олдин одамлар нотариуслар ҳузурига боришга беиз қолган эди. Узундан-узоқ навбатлардан кейин бир амаллаб нотариус ҳузурига кирсангиз, сизни балки ўзига бино қўйган, ортиқча хужжат сўрагани етмагандай, бемалол ортиқча пул ундирадиган ходимлар қарши оларди.

Нотариат соҳасидаги бундай қинғирликларга қарши узлуксиз кураш олиб борилди. Адлия вазирлиги томонидан "Нотариус" электрон тизими амалиётга жорий этилганидан кейин соҳада қонун доирасидан четга чиқиш эшиклари деярли ёпилиди.

"Нотариус" ахборот тизимида нотариуснинг барча ҳаракатлари яққол акс этади. Қайси нотариал ҳаракат учун қанча пул тўлаш аниқ ва бу ҳам назорат қилиб борилади.

Ўзбекистон Республикаси Нотариуслар палатасида ташкил этилган матбуот анжуманида шулар ҳақида фикр юритилди.

Палата раиси Дилшод Ашуров журналист ва блогерларга соҳада амалга оширилаётган ишлар ҳақида маълумот берди.

Ўзбекистонда айна пайтда мингга яқин нотариус фаолият юритаётган бўлса, бугунги кунда уларнинг асосий қисмини хусусий нотариуслар ташкил этади.

Ҳозирги кунда нотариал ҳаракатлар учун тўловларни автоматик тарзда ҳисоблаш ва электрон тўловларни ўтказиш,

уларни тасдиқловчи хабарлар юбориш ҳамда идоралараро электрон ахборот алмашиш йўлга қўйилгани тизимда ҳаққоний фаолиятга йўл очди. Нотариал ҳаракатларнинг ахборот тизимида мажбурий қайд этилиши ва ҳужжатга тақрорланмайдиган махсус рақам берилиши суиистеъмолчиликларнинг олдини олмақда.

2020 йилда хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар томонидан 3 миллион 325 минг 781 та нотариал ҳаракат амалга оширилган.

Пандемия шароитида нотариуслар фуқаролар билан кўпроқ онлайн мулоқотни йўлга қўйди. Одамларни қизиқтираётган, қийнаётган саволларга ижтимоий тармоқлар орқали жавоб бериш амалиёти ташкил этилди.

Бир сўз билан айтганда, давлат номидан иш олиб борувчи ушбу тузилма том маънода ҳалқчиллаштирилди.

Бироқ одамларда тизимдаги янгликлар, айрим нотариал ҳаракатларнинг ҳуқуқий оқибатлари ҳақида ҳали етарли қанча тушуна йўқ. Масалан, ишончнома асосида мулкни тасарруф этиш юртдошларимиз орасида жуда кенг тарқалган. Автотранспорт воситасини "мутлоқ ишончнома"га кўра сотиш олиш ҳолатлари кундан-кунга кўпаймоқда. Ваҳоланки, ҳар қандай ишончнома мулк ҳуқуқини бера олмайди.

Тадбирда айнан шу каби жиҳатларни аҳолига тушунтириш, нотариуслар фаолиятини оммавий ахборот воситаларида кенгроқ ёритиш зарурати хусусида фикр-мулоҳаза, таклифлар билдирилди.

Норгул АБДУРАИМОВА,
ЎзА мухбири

◀ (Бошланиши 3-бетда)

Шу ўринда бағрикенглик, кечиримлилик акти ўз-ўзидан юзага келмаслигини алоҳида эслатиш зарур. Бу тамойил авваламбор, қонунларимизда ўз ифодасини топган инсоний меҳр-оқибатнинг амалдаги намунаси.

Яна бир омил: кейинги йиллар мобайнида мамлакатимизнинг суд амалиётига кириб келган "кафиллик" тушунчаси аслида бағрикенг-

та сўров хотин-қизлар ташкилоти, 3 та сўров эса, Ёшлар иттифоқининг маҳаллий бўғини ҳиссасига тўғри келди. Судларда бундай сўровларнинг биронтаси ҳам беъэтибор қолмади. Бари инотатга олинди ва қаноатлантирилди.

Натижада 19 нафар шахсга озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган таъсирли чоралар, 5 нафарига эса, шартли ҳукм қўлланилди. Яна 8 нафар шахс суд залидан

Ислохот ва самара

Бағрикенглик ва инсонпарварлик тамойили — амалда

ликка ундовчи хайрли давлат, ташаббус эканига ҳам алоҳида урғу бермоқ жоиз. Ушбу янги тамойилни кўпчилик қонунчилигимизда пайдо бўлган кафиллик институтига сифатида эътироф этмоқда.

Ибротли жиҳати, судларга кафиллик сўрови билан чиқиш ваколати Президентимиз ташаббусига биноан кенг жамоатчиликка, аниқроғи, муайян жамоат ташкилотлари, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органларига берилган. Бу тамойил инсонпарварликнинг ёрқин жиҳатларини намоён этибгина қолмай, юртимиз қонунчилиги, авваламбор, инсон ҳуқуқлари, шахс эркинлиги каби демократик тамойилларнинг устун эканидан ҳам далолат беради.

Ўтган йили судларда 24 нафар шахснинг жиноий ҳаракати кафиллик хатлари асосида муҳокама этилди. Унда жойлардаги маҳалла фуқаролар йиғинлари анча фаоллик кўрсатди. Келиб тушган кафиллик хатларининг 16 таси ана шу ташкилотлар тарафидан йўлланган ва хайрли ташаббуснинг мантиқий натижаси бўлди.

Кафилликка қаратилган 5

озодликка чиқарилди. Судлар томонидан жазо тайинланган жами 927 нафар шахснинг атиги 187 нафари ёки 20,1 фоизига нисбатан озодликдан маҳрум этиш жазоси қўлланилгани йилнинг яна бир ижобий якуни бўлди.

Ҳап шу ҳақда борар экан, йил давомида сони зикр этилган 927 нафар шахснинг 68 нафари жарима, 20 нафари мажбурий хизмат, 248 нафари ахлоқ тузатиш ишларига тортилгани, 404 нафар шахс озодликни кечлаш жазосига ҳукм қилинганини ҳам бағрикенглик намунаси сифатида қайд этиш лозим.

Кўриб чиқилган жиноят ишларининг 234 таси ёки 24,4 фоиз айнан ушбу қилмиш содир бўлган жойларда кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида муҳокама қилинган, бир тарафдан, суд ҳокимияти очиқлиги, ошкоралиги, шаффоқлигини намойиш этган бўлса, иккинчи тарафдан, аҳоли ўртасидаги тарбиявий тадбирлар самарадорлигини ошириш, номуносиб хатти-ҳаракатларга қарши курашда омманнинг ролини кучайтиришга хизмат қилди.

Ҳукм қилинганларга оид жиноят ишларининг 90,2 фоиз-

зи ёки 992 таси юзасидан хусусий ажримлар чиқарилгани ва уларнинг бари жойларда жиддий муҳокама қилингани ҳам катта амалиёт тарбиявий сазъ-ҳаракатларга туртки бўлди ва қутулган ижобий самарани берди. Жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг пайини қириқиш, ножоиз хатти-ҳаракатларнинг олдини олиш, номуносиб ҳаракатларга қарши курашда таъсирчан аҳамият касб этди,

Таъсирчан аҳамият касб этди,

жиноий қирқдорларга нисбатан мурасасизлик ҳиссини кучайтириш омилига айланган. Бу жараёнда судланганлик кўрсаткичи ортган ҳолатларга алоҳида эътибор қаратилди. Пировард натижа шу бўлдики, сарҳисоб қилинган йилда қасддан одам ўлдирдиш билан боғлиқ жиноятлар сони 6 тага, номусга тегиш ҳолатлари 7 тага, босқинчилик ҳаракатлари 3 тага, ўзгалар мулкни ўзлаштиришга қаратилган қилмишлар 46 тага, транспорт воситаларини олиб қочиш ҳолатлари 3 тага камайди.

Ўғирлик, баданга қасддан жароҳат етказиш, безорилик, гиёҳвандлик, гиёҳфурушликка тааллуқли қилмишлар сони эса, ортган.

Хулоса қилиб айтганда, халқ, давлат ва жамият равақига бу янглиғ дарёдиллик ва унга йўғрилган эзгу амал, эзгу сўз, эзгу ҳис-туйғулар муҳим аҳамият касб этади. Жамиятнинг ҳаракатга келтирувчи эзгу куч сифатида намоён бўлади. Бунинг ҳаётдаги ифодасини юқоридаги ҳолатлар мисолида янада яққол кўриш мумкин.

Абдулла СОБИРОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Иммунитет тизими организмни турли хилдаги ташқи ва ички, яъни ёт омилларга қарши турувчи махсус ҳимояланмиш қобилиятидир. Организмга тушган ҳар қандай генетик жиҳатдан бегона бўлган қисм, модда ва тузилмалар, (масалан, микроорганизмлар, бактериялар, вируслар, бегона ҳужайра ва тўқималар ва уларнинг яшаш фаолияти маҳсулотлари, оқсиллар, полисахаридлар, нуклеотидлар) антигенлар, яъни ёт нарсалар дейилади.

Саломатлик сирлари

Инсон табиий ҳимояси

ёхуд иммунитет нима?

Пандемия шароитида тожсимон вирус бариберида барча мавсумий инфекциялар ва ноинфекцион касалликларни енгишда иммунитет тизими муҳим аҳамиятга эгаллиги маълум бўлди. Иммун жавоб, унинг турлари, номланиши, ўз навбатида, иммунитетнинг қисми сабаблари билан қизиқиб, Сирдарё вилояти соғлиқни сақлаш бошқармаси бошлиғи, тиббиёт фанлари номзоди Рустам Йўлдошев билан суҳбат уюштирдик.

— **Инсон ҳар қандай касалликни енгиши организмнинг иммунитет тизими бевосита боғлиқ. Иммунитетнинг турлари, жараёнлари ҳақида гапириб берсангиз.**

— Иммун жавоб организмнинг антигенга қарши махсус жавоб реакция бўлиб, уни амалга оширувчи ҳужайралар эса, иммунокомпетент ҳужайралар деб номланади. Ушбу ҳужайралардан антигенни зарарсизлантириш учун ишлаб чиқарилган оқсил табиатли моддалар антителалар деб аталади. Иммунитет туғма ва орттирилган турларга бўлинади. Ҳомила она қорнида ривожланиш жараёнида ва туғилгандан кейин она сути орқали туғма иммунитет, кейинчалик эса, ҳаёт давомида ҳар хил ташқи ва ички таъсирлар натижасида танада орттирилган иммунитет пайдо бўлади.

Иммун тизими аъзолари икки гуруҳга: марказий аъзолар (тимус, суяк кўмиги) ва периферик аъзолар (лимфа туғунлари, талок, турли аъзолардаги лимфоид тўпламлар)га ажратилади. Ташқи муҳит таъсиридан организмни ҳимоя қилувчи бир неча хил биологик омиллар фарқланади. Масалан, қопловчи тўқима (тери, шиллиқ қаватлар), микробицид экзосекретлар (меъда хлорид кислотаси, сўлакнинг бактерицид компонентлари, ичакларнинг ҳазм ферментлари), томир реакцияси ташқи зарарловчи агентларни ички муҳитга киришга йўл қўймайди.

Организмдаги оқсилларни жигар ҳужайралари (гепатоцитлар) синтез қилади. Шунингдек, орттирилган иммунитет ва шахсий ҳимоя (беморлар билан мулоқотда бўлишдан қочиш, қўл ювиш, тиббий асбобларни тўғри стериллаш, об-ҳавога мос кийиниш сингари) воситалари ҳам тана аъзоларига касалликка қарши курашда ёрдам беради.

Иммун тизими бир қатор мураккаб жараёнлардан иборат бўлиб, ҳужайра ва оқсилларни мослашувчанлиги ва қарши кураши тамойилига асосланади.

— **Келагагимиз ворислари бўлган фарзандларнинг иммунитетини кучли бўлиши учун нималарга эътибор бериш керак?**

— Аёл ҳомиладорлик пайтидан бошлаб, витамин ва минералларга бой, таркибида кўп-кўп оқсил моддаларни тутовчи маҳсулотлар истеъмол қилиши, турли хилдаги юқумли касалликлардан иложи бори-

ча ўзини асраши лозим. Бола туғилгандан кейин унинг ривожланиши даврида турли хилдаги юқумли касалликлардан иложи борица ўзини асраши зарур. Бола туғилган, унинг ривожланиш давларида турли хилдаги вирусли, бактериал ва бошқа юқумли касалликлар билан оғриши мумкин. Вируслар қақирадиган юқумли касалликлар асо-ратсиз кечганда, антибиотикларни кўп миқдорда ва тартибсиз қабул қилиши иммунитетни заҳарлайди.

Агарда иммунитетни, фаолияти аъло даражада ишлаб турган бўлса, ҳар қандай ҳавфли омил унга зарар келтира олмайди.

Иммун тизимида бирламчи ёки иккиламчи етишмовчиликлар, яъни иммунитет танқислиги ҳолати мавжуд бўлса, бу ҳавфли омиллар одам организмидан у ёки бу кўринишдаги касалликларни келтириб чиқаради.

— **Айтингчи, иммунитет етишмовчилигини қандай аниқлаш мумкин?**

— Буни қуйидагича изоҳлаш мумкин: киши бир мавсумда 2-3 маротаба, яъни тез-тез шамолласа, касалликларга тез чалиниши, ҳолсизлик, уйқучанлик уни безовта қилса, албатта, шифокор таслаҳатини олиш зарур.

Лозим бўлганда иммунитет тизими фаолиятини лаборатор усулда текшириш, яъни "Иммуннограмма" текширувидан ўтиш керак. Иммун етишмовчиликлар аниқланганда, шифокор иммунитет билан маслаҳатлашиб, даво чораларини кўриш лозим. Чунки иммунитет тизими фаолияти жуда нозик табиатли бўлиб, бунда дори воситаларини эҳтиёткорлик билан тайинлаш талаб этилади. Мабодо иммунитет тизими бироз кучайган ҳолатда ишлаётган бўлса, шу ҳолатда иммуностимулятор дори воситалари тайинланса, организмда аутоиммун касалликлар ривожланиб кетишига сабабчи бўлиши мумкин.

— **Иммун тизими иши аъло даражада бўлиши учун қандай тавсияларга амал қилиш керак?**

— Бунинг учун витамин ва минералларга бой, таркибида калций, магний, кальций, кобальт, йод сақловчи озиқ-овқат маҳсулотларини доимий истеъмол қилиш, соғлом турмуш тарзига риоя этиш, спорт, айкиқса, сув спорти билан мунтазам шуғулланиш, тоза ҳавода бир кунда камида 2 соат сайр қилиш ва албатта, меърида тўйиб ухлаш лозим.

Инсон — табиатнинг бир бўлаги. Шу боис табиий яшаш тарзига амал қилган ҳолда яшаш иммунитетини кучайтириб, одам организмнинг турли хасталиклардан ишончли ҳимоя қилади.

Суҳбатни Г. АШУРОВА тайёрлади.

Куч — адолатда

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир: Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

- Козимджан КАМИЛОВ
- Робохон МАХМУДОВА
- Икрам МУСЛИМОВ
- Холмўмин ЁДГОРОВ
- Бахтиёр ИСАКОВ
- Светлана АРТИКОВА
- Зарифжон МИРЗАҚУЛОВ
- Нодирбек САЛАЕВ
- Замира ЭСОНОВА
- Олим ҲАЙИТОВ
- Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:

- Сардор ҲАМРОЕВ
- Саҳифаловчи: Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида офсет усулида босилди. Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Манзилими: Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1-уй
Тел.: (0 371) 241-01-56, 239-02-54
E-mail: kuch-adolatda@mail.ru
Нашр индекси: яққа тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575.
Буюртма: Г-115 Қоғоз бичими: А-2. Ҳажми: 2 босма табоқ, Сотувда эркин нарҳда. Адади: 7362
1 2 3 4 5 6 Топшириш вақти: 22⁰⁰. Топширилди: 3³⁰.